

«СІМЕЙНІ ЦІННОСТІ, ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНИНА-ПАТРІОТА: СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ»

Д.Д. Ременюк

Україна, м. Запоріжжя, Запорізький національний технічний університет

Серед різноманіття проблем сучасного суспільства, окремо можна виділити проблему неналежного виховання, а саме недостатній вплив сімейних цінностей на особистість громадянина. Для того, щоб поліпшити ситуацію необхідно зробити акцент на сімейних цінностях у розвитку патріотичного суспільства.

Цілий ряд досліджень розкриває роль сімейних цінностей і впливу виховання на тенденції формування громадянина-патріота. Вивченням цих питань займалися наступні вчені: Азаров Ю.П., Байкова Ф.Я., Васильєва Е.В., Гуров В.Н., Каган Е.В., Куликова Т.А., Лесгафт П.Ф., Харчев А.Г., Шеляг Т.В. та інші.

Можна стверджувати, про те що патріотизм є свого роду елементом суспільного життя, розвинений і необхідний у сучасному суспільстві. Проблема постає лише в тому що саме по собі патріотичне виховання є формою виховання яка реалізовується за рахунок сімейних цінностей конкретної сім'ї, якщо такі сімейні установки відсутні то, що тоді можна казати про патріотичне виховання, нічого взагалі. У вітчизняні роки одним із основних моментів було виховання саме громадянина-патріота, бо тоді у державі панували інші настрої, були інші люди, інший менталітет нації.

Безпосередньо всі соціальні інститути приймають участь у формуванні особистості безпосередньо, чи відіграють допоміжну роль у житті громадянина.

Основними соціальними інститутами які взаємодіють з особистістю є:

1. інститут шлюбу і сім'ї (відносини родини, а саме батьківство, шлюб);
2. релігійний інститут (церковнослужителі, обряди);
3. інститут виховання і культури (сім'я, наукові інститути, художні організації, установи, культурні заклади);
4. політичний інститут (держава, партії, профспілки, громадські об'єднання);
5. економічний інститут (господарські, торгові, ринкові структури).

Після розгляду видів соціальних інститутів ми чітко бачимо, що будь-яка людина оточена різносторонніми зв'язками, пов'язана з різноманітними сферами життя суспільства, так або інакше потрапляє під вплив соціальних інститутів. У першу чергу вагомим важелем у житті людини відіграє інститут шлюбу і сім'ї, лише у цьому інституті існує таке поняття, як сімейні цінності, які мають найважливіший вплив на особистість. Саме за допомогою їх громадянин відчуває себе повноцінно і всесторонньо розвинутим. Даво визначення, *сімейним цінностям* - це перш за все такі принципи, норми які є однаково важливими, як для кожного члена сім'ї окремо так і для всіх членів сім'ї в цілому, як однієї соціальної спільноти.

Роль сім'ї в розвитку особистості безпосередня, задля того, щоб особистість була патріотично направлена для цього потрібно належне виховання сучасної молоді. В першу чергу це пов'язано з тим, що чим більше наша країна розвивається тим менше уваги приділяється патріотичному, моральному вихованню. На жаль дуже мало людей насправді виховують своїх дітей в рамках патріотизму і з сімейними цінностями. Багато з батьків не приділяють належної уваги вихованню своїх нащадків, тому таку форму найчастіше перебирає на себе вулиця чи оточення товаришів, які не можуть дати необхідні знання, а якщо і дають їх то вони як правило не правильні і спотворені. Вся ця ситуація

спричинена тим, що у сучасній молоді трохи інші мотиви, погляди і бажання ніж у попереднього покоління, а це прірва яку перестрибнути неможливо.

Насправді у такому соціальному інституті, як сім'я дитина (майбутній громадянин) має отримувати все необхідне задля подальшого розвитку: належне виховання, діяльність батьків, як приклад самореалізації дитини у майбутньому, розподіл соціальних ролей як у сім'ї так і далі по життю. Лише сім'я може бути джерелом розвитку повноцінної особистості людини-патріота, бо лише у ній тобі відкриють очі на справжнє життя у якому не так все просто, як здається на перший погляд.

Громадянин-патріот у будь якому разі є людиною яка у свою чергу виховувалась в рамках патріотичного виховання. Саме тому необхідно визначити, які ознаки притаманні патріотичному вихованню.

Основними напрямками патріотичного виховання є:

- формування уявлень про сім'ю, родину, рід, родовід;
- краєзнавство;
- ознайомлення з явищами суспільного життя;
- формування знань про історію держави, державних символів;
- ознайомлення з традиціями і культурою свого народу;
- формування знань про людство.

Дамо визначення, *патріотичне виховання* - це планомірна виховна діяльність, спрямована на формування у вихованців патріотизму тобто доброго відношення до батьківщини та до представників спільних культур та країн.

Щодо сімейних цінностей, як фактору формування громадянина-патріота, то можна стверджувати, що вони тісно пов'язані з патріотичним вихованням і насамперед у деякому сенсі залежать від нього. *Сімейні цінності* - це насамперед любов, вірність, повага, довіра, зв'язок з

предками, спільне поле інтересів, а *патріотичне виховання* - це сама діяльність щодо набуття всього вищеперерахованого.

В рамках питання сімейні цінності, як фактор формування громадянина-патріота було проведено соціологічне опитування серед молоді віком від 19 до 25 років. В цілому було опитано 200 чоловік. Після чого ми дійшли наступних висновків, що громадянином-патріотом вважають людину, яка з особливою повагою ставиться до своєї Батьківщини, так вважає більшість респондентів, а саме 98% опитаних.

В одному із питань ми запропонували означити якості якими повинен бути наділений громадянин-патріот і дійшли до наступних висновків, що це в першу чергу гуманність (так вважає 25%), по-друге самопожертвування (18%), по-третє чесність (15%), а на останньому місці респонденти виділили працьовитість і духовну красу (по 14%), а останні 14% опитаних виділили такі якості як щирість і доброта загалом.

Щодо соціальних інститутів які найбільш за все впливають на формування особистості, респонденти відповіли наступним чином: на першому місці знаходиться інститут шлюбу і сім'ї (відносини родини, а саме батьківство, шлюб) - 45%; на другому - інститут виховання і культури (сім'я, наукові інститути, художні організації, установи, культурні заклади) - 35%; третє місце посів політичний інститут (держава, партії, профспілки, громадські об'єднання) - 9%; релігійний (церковнослужителі, обряди) і економічний інститути (господарські, торгові, ринкові структури) респонденти віднесли до незначущих елементів в вихованні особистості.

Наступним кроком було визначення місця виховання патріотичної молоді у розвитку сучасної України і ми зрозуміли те що цього впливу не достатньо (так засвідчили 52% респондентів), позитивний вплив відзначають (26%) та нейтральну позицію щодо цього питання висловили (18%).

Важливим питанням опитування було визначення якостей якими інститут сім'ї повинен наділити патріота. На це питання респонденти дали наступні відповіді: чесність (23%), гуманність (20%), доброта (18%), щирість (16%) та працьовитість (11%). Менш важливими якостями, які можуть бути у громадянина-патріота на думку опитаних це самопожертвування та духовна краса, що складає (12%) відповідно. Це у свою чергу говорить про те що респонденти відповідаючи на це питання приміряли свої якості характеру, але не кожен з них здатен на самопожертвування і не може себе віднести до людей з душевною красою.

Останнім кроком опитування стало вирішення впливу сімейних цінностей на формування особистості громадянина-патріота. Підвівши висновок в цьому питанні ми визначили, що сімейні цінності яскраво впливають на особистість, так вважають (46%), безпосередній тобто однозначний вплив сімейних цінностей за результатами опитування складає (38%). Тобто можливо стверджувати, що сімейні цінності є найважливішим фактором впливу на формування сучасного громадянина-патріота, тому що саме за їх рахунок людина стає людиною.

Отже, можна зробити наступний висновок, що формування громадянина-патріота в першу чергу залежить від соціальних інститутів, які на нього здійснюють найбільший вплив, найбільш значущим інститутом є інститут шлюбу і сім'ї. Тому для того, щоб людина повноцінно розвивалась необхідно формувати уявлення про сім'ю, знайомства з явищами суспільного життя, про історію держави, державних символів, знайомитися з традиціями і культурою свого народу і знань про людство. Всі вище зазначені моменти і є елементами формування патріотичного виховання, яке має бути провідним джерелом виховання будь якої людини. А самі по собі сімейні цінності повинні бути насамперед фундаментом будь якої родини, для того щоб надати дитині належне виховання і дати зрозуміти їй які цінності є важливими у житті.

Список використаних джерел

1. Виршиков О.Н., Кусмарцев М.Б. Патриотическое виховання молоді в сучасного російського суспільстві / Монографія. – Волгоград: НППД «Авторське перо», 2006. – 172 с.
2. Виршиков О.Н., Кусмарцев М.Б. Служіння Батьківщині як сенс російського патріотизму. Науково-популярне видання. - Волгоград: НППД «Авторське перо», 2005. – 119 с.
3. Ільїн І.А. Шлях до очевидності. М.: Республіка, 1993. – 431 с. (Мислителі сучасності). – С. 218.
4. Юхновський І. Про ідеологію і політику Українського інституту національної пам'яті/ І. Юхновський// Дзеркало тижня. – 2007. - №40. – С 16-18.
5. Ярема Я. Українська духовність в її культурно-історичних виявах // Перший Педагогічний Конгрес у Львові (1935 р.): тези, висловлювання, ідеї (до 70-річчя з часу проведення). - Львів: ЛНУ, 2005. - С. 17-18.

Ременюк Дар'я Дмитрівна

«Сімейні цінності, як фактор формування громадянина-патріота:
соціологічний аналіз»

Україна, м. Запоріжжя, бібліотекар Наукової бібліотеки Запорізького
національного технічного університету
(095)-39-59-019